

že prvi ljubki družinski spev pri kolovratu: »brž, na okrog, urno sukalo«, ki se vrača in vpleta še na marsikaterem mestu. Svatbeni zbor, št. VI., je smatrati za višek skladbe, za biser temperamentne zbarske skladbe. Končni zbor, ki je zasnovan vprav po Dvořakovo, završuje skladbo zelo veličastno. —oe—

Slovensko gledališče. Zadnji mesec starega leta nam je prineslo naše gledališče nekoliko znamenitih večerov. Med take smemo po vsi pravici šteti večer dne 2. decembra, ko se je prvič na našem odru igrala »Tretja hči«, veseloigra v treh dejanjih, ki jo je ruski spisal Viktor Krylov, a poslovenil A. Funtek.

Igra ni brez nedostatkov; dejanja obsega malo, in še to je za dramo le preveč prozorno.

Zakrutin, precej preprost posestnik blizu Petrograda nekje, ima tri hčere: Vero, Nado in Ljubo. Starejša, Vera, je silno učena in se tudi zaveda svoje učenosti; srednja, Nada, je bolj preprosta in tudi bolj ponižna, a zato izvrstna gospodinja; najmlajša, Ljuba, pa je pravi pravcati »enfant terrible«, ki se ne briga za to, kaj je po smešnih konvencionalnih nazorih dostojno ali nedostojno, ki žlobudra, kakor ji nje še popolnoma otročje srčece velevala, in ki za sedaj ne pozna težje naloge, nego kako bi se veselila življenja.

K Zakrutinu pripelje kneginja Suramska svojega sinčka Bobyja z namenom, da mu izbere eno izmed teh njegovih hčera za nevesto. Spremlja ju njen brat, upokojeni general Osetrov.

Vera in Nada izkušata na vse načine, da bi se prikupili knjeginji; Ljuba pa ostane, kakršna je: vesela, živa, blebetava. — Knjeginja se zgraža nad njeno razposajenostjo in je kmalo uverjena, da more postati žena njenega Bobyja le ali Vera, ali pa Nada. Tega prepričanja pa nima gledavec, kateremu izda že naslov igre, da je odločilna uloga odmenjena najmlajši hčeri. Vsekakor bi bilo torej morda boljše, da bi bila igra naslovljena drugače; kajti sedANJI naslov spominja človeka nehote one vrste narodnih pravljic, ki se pričenjajo vse tako-le nekako: »Bil je oče, ki je imel tri sinove . . .« Znano je, da je izmed teh sinov vedno najmlajši namenjen za kaj posebnega, in da baš on navzlic vsem navideznim oviram doseže to, kar ni usojeno starejšima dvema.

Tako tudi že iz naslova naše igre gledavec lahko posname, da gotovo dobi naposled Bobyja Ljuba, in zato zanima gledavca le način, kako se to zgodi zoper odločno voljo knjeginje in pa obeh starejših sester, kateri si prizadevata na vso moč, da bi si priborili ženina. —

Vnanja tehnika drame ni slaba, kajti prizori in nastopi se vrste lepo in primerno drug za drugim; zato pa o notranji tehniki skoro ni, da bi govorili. O kaki krizi, peripetiji ali katastrofi ni tu ne duha, ne sluha; Boby se hkrati zave, da ljubi Ljubo, in reč je pri kraju! V tehničnem oziru je torej »Tretja hči« popolnoma moderno delo, ker se nam kaže v ti drami le epizoda iz resničnega življenja, ne da bi bilo dejanje umetno zavozlano iz razvozlano. In vendar zanima ta igra gledavca od konca do kraja! Da, če se gleda na končni smoter, ki ga mora kolikor toliko imeti vsaki dramatični proizvod — če se jemlje namreč v poštev zabava in duševni užitek, ki ga ponuja brez dvojbe ta igra gledavcu — potem se mora priznati, da je »Tretja hči« izvrstno dramatično delo.

Odkod izvira pač nenavadni učinek te igre?

Pred vsem so značaji v ti drami jako živo in plastično risani, akoravno se nam n. pr. značaj Bobyjev ne zdi povsem verjeten. Izborni karakterizaciji posa-

meznih oseb je zlasti pripisovati uspeh »Tretje hčere« . . . Vsekakor dokazuje »Tretja hči«, kolike važnosti je v vsaki drami to, da nam stopajo značaji v nji plastično pred oči.

Zanimata pa nas v ti igri posebno oseba Osetrova in pa Ljuba. Zlasti Ljuba je tako ljubo dekletce, da postane gledavec nestrpen, ako je nekoliko časa ni na izpregled.

Nadaljnji vzrok za lepi uspeh te igre je tudi to, da preveva vse delo neka dobrodejna svežost in pristen poetiški duh. »Življenje je poezija« — v tem reku je brez dvojbe mnogo resnice, in o tem nas je prepričala znova »Tretja hči«, dasi Krylov ni dosleden realist. Ženski značaji, kakor Vera, Nada in Ljuba, so gotovo možni in menda tudi popolnoma resnični, a da bi se tri hčere enega in istega očeta, ki žive v istem ozračju, v istih razmerah, razlikovale tako med seboj ter vplivale tako malo druga na drugo, to se mora zdeti vsakemu nekoliko neverjetno, četudi ni pristaš atavizma. Vsekakor pa je naša sodba taka, da je igre take vrste, kakršna je »Tretja hči«, navzlic vsem nedostatkom, ki jih po naših nazorih ima ta drama, više ceniti, nego še tako natanko po dramatičnih predpisih zgrajen stvar, ki pa je brez življenja . . .

Mogoče, da se nam je »Tretja hči« primilila tudi radi tega tako, ker smo v ti igri čutili kolikor toliko, da je ruski živelj soroden našemu. Naj navedemo samo en primer; nam so se zdele jako značilne besede služkinje Melanije, ki s tako ljubeznivo naivnostjo pripoveduje Ljubi, da so jo podkupili v ta namen, da bi njo prevarila, rekoč: »Rubelj mi je dal! . . . Naj ga da, če ga da, ali ni res? . . .« Mi smo se pri teh besedah nehote spomnili narodnega pregovora: »Tisti ni neumen, ki vzame, neumen je tisti, ki da!« To je povsem isto stališče, kakor ga zavzema Melanija, ki se da podkupiti in vzame rubelj z namenom, da pri prvi priliki izda vso nekano Ljubi, zoper katero je obrnjena . . .

Tudi igralo se je prav dobro, in zategadelj prav iz srca izrekamo željo, da bi prišla ta igra še večkrat na vrsto. —

Še znamenitejšo premiero nam je prinesla v gori omenjeni dobi opera; dne 30. decembra se je pela prvič »Halka«, najbolj slovita opera znanega poljskega skladatelja Stanislava Moniuszka.

»Halka« je pravi biser slovanske operne literature. Libretna vsebina je sicer precej navadna. Preprosta kmetiška deklica, katero je zapeljal in potem ostavil mož boljšega stanu, je bila že nešteto krat predmet raznim leposlovnim proizvodom. Tudi vnanjege dejanja nam libreto ne nudi preobilo, a zato se nam slika pa tem živeje duševno žitje posameznih junakov, in baš radi tega se ne more trditi, da je libreto slab; kajti psihološko razmotrovanje daje skladatelju več prilike za izražanje čustev in ostro karakterizovanje v godbi, nego unanje dejanje. Zlasti značaj Halkin je psihološki dokaj fino izveden, in Halkine uloge se ne bi bilo treba sramovati nobeni igravki-umetnici. Kako ljubi Halka z vso silo svojega srca onega, ki jo je pahnil v sramoto, kako koprni po njem noč in dan, kako se izpremeni nje ljubezen v maščevalnost in maščevalnost v obup — vse to je izraženo v libretu sicer na preprost, a vendar pretresljiv način. Toda godba nadkriljuje daleč besedilo. Iz vse te Moniuszkove opere nam udarjajo na uho glasovi, ki so od pristnega čustva prešinjeni ter nam prodirajo naravnost v srce. In kako ljubko domači, kako znani se nam zde ti glasovi! Odkod to? — Odtod, ker odmeva iz Moniuszkove skladbe čustvovanje prave

slovanske, nam sorodne duše. »Halka« je neovržen dokaz za to, da so ostali Poljaki — navzlic temu, da je bilo njih kulturno življenje morda bolj pristopno tujemu vplivu, nego kateregakoli drugega slovanskega plemena, do danes pravi Slovani, in da nikdar niso zatajili svojega slovanskega značaja.

To je tudi vzrok velikanskemu učinku, ki ga je napravila ta opera na naše občinstvo. Malokdaj je pelo naše operno osebje s takim navdušenjem ter igralo s tako vnemo, in malokdaj so pozdravljali obiskovavci našega gledališča kako predstavo s takim entuziazmom, kakor »Halko«. To je bilo zopet enkrat nekaj, kar so umela naša srca, in pri ti operi se je zopet sijajno pokazalo, da kri ni voda. Izredna oduševljenost se je pojavljala med celo predstavo in je dobila često duška v burnih živio-klicih, ki so bili seveda namenjeni v prvi vrsti genialnemu skladatelju, potem pa tudi — Poljakom-Slovanom.

Prepuščajoč našim dnevnikom podrobno strokovno oceno o uprizoritvi, igri in petju, dovoljujemo si pri tej priliki le še namigniti intendanciji našega gledališča, da je po našem mnenju glede gledaliških del zdaj na pravi poti, in da se bo dalo v bogatem slovstvu bratovskega nam naroda poljskega dobiti še marsikaj, kar bo izborno prijalo našemu občinstvu. —

Dva lepa večera smo imeli tudi dne 18. in 21. decembra, ko je gostovala na našem odru odlična umetnica zagrebškega gledališča gospa Borštnik-Zvonarjeva.

Prvi večer je nastopila v Sudermannovem »Domu« kot Magda. V ti ulogi se je odlikovala po zares umetniškem razumevanju in finem nuancovanju, dasi bi si bili mi po svojem okusu želeli v njeni igri še nekoliko več temperamenta in pa živahnejšega pointovanja pri izraževanju ogorčenosti in užaljenega ponosa.

V vsakem oziru izvrstna pa je bila gospa Borštnik-Zvonarjeva kot »Cvrček« v znani Birch-Pfeifferičini igri istega naslova. — Naj bi nam dala gospa Borštnikova še večkrat priliko, občudovati njeno umetnost! —

Razen nekaterih repriz smo imeli meseca decembra (14.) tudi prvo operno predstavo v ti sezoni; pela se je znana Costa-Milloeckerjeva opereta: »Ali je to dekle!« V nji sta nastopila kot gošta gospa Polak-Bohinčeva in gospod Podgrajski. Zadnjemu se je poznalo, da je prišel nekoliko iz vaje, odkar ne igra več redovito.

Listnica uredništva. Feodor Sokol: Vse Vaše sedaj nam poslani pesmi kažejo lep talent. Če boste napredovali, prorokujemo Vam, da postanete v kratkem vreden tovariš tistim najmlajšim poetom, ki jih je »Zvon« omenil v 9. številki lanskega leta. Živeli! V formalnem oziru bo treba seveda še resnih študij. V štiristopnih trohejskih verzih mora — kakor v peterostopnih (srbskih) — po drugem stopu biti odmor (diereza): —o—o—||—o—o; konec drugega stopa se mora vselej končavati s koncem kake besede. To pravilo je neobhodno potrebno zlasti tedaj, kadar verzi nimajo stikov (rim, srokov). Dobri verzi so torej:

»On, ki hodil || je k Lokusti
Tja v predmestje || slaboglasno,
Hodil vabit || lepe žene . . .
Noč zagrinja || širno šatorišče . . .

Metrično slabi verzi pa so n. pr.:

Spečih zmago || vitih Makedoncev
Tu in tam sto || jijo gruče